

Ako a čím žilo slovenské katolícke študentstvo v minulosti? Časť II.: Združenie slovenských katolíckych študentov v zahraničí

Beáta Katrebová Blehová

7. septembra 2021 ✚ História

V študentskej izbe Kolégia sv. Jakuba Apoštola.

Zdroj: Archív Ústavu pamäti národa

pokračovanie I. časti

Súčasťou prvej povojnovej vlny slovenských utečencov boli aj niekoľkí vysokoškolskí študenti, ktorých emigráciu podnietila trauma zo straty štátnej samostatnosti Slovenska a nesúhlas s novým politickým režimom v obnovenom Československu. Ich cesty smerovali ponajprv do americkej a francúzskej okupačnej zóny v Rakúsku, neskôr do Bavorska a odtiaľ do Ríma, Paríža, či Mníchova. Od roku 1948 skupina študentov z rímskej kolónie postupne odchádzala do Madridu, kde po získaní štipendia a ubytovania v Kolégiu Svätého Jakuba mohla pokračovať v štúdiách na Madridskej univerzite. Počet slovenských študentov v exile v rokoch 1945 – 1948 v dôsledku perzekúcií zo strany československého režimu sústavne narastal; začiatkom roka 1949 sa ich počet v západnej Európe (najmä v Nemeckej spolkovej republike, Francúzsku, Taliansku, Španielsku a Holandsku) odhadoval na 250.

Presné okolnosti vzniku Združenia slovenských katolíckych študentov v zahraničí nie sú zatiaľ známe. Podnetom k založeniu bola najmä potreba organizovať a nejakým spôsobom aj inštitucionalizovať pôsobenie slovenských katolíckych študentov v zahraničí pred úradmi v štátoch, v ktorých študenti v emigrácii žili, ale aj túžba uchovať a ďalej podporovať katolicizmus a vlastenectvo, a nadviazať tým na činnosť ÚSKŠ. Prevládol názor neobnovovať činnosť ÚSKŠ, preto mala byť založená úplne nová organizácia. Približne od jesene 1946 sa začali spočiatku nejasné plány pretavovať do konkrétnych príprav, keď sa na svadbe najstaršej dcéry bývalého slovenského vyslanca pri Svätej stolici Karola Sidora, Olgy a básnika Karola Strmeňa v Bazilike sv. Petra v Ríme koncom novembra zišli študenti žijúci v rímskom exile s Kornelom Piačkom, a dvomi katolíckymi kňazmi pôsobiacimi medzi slovenskými utečencami v povojnovom Rakúsku, Augustínom Záňom a Karolom Šumichrastom.

Jozef Cieker v prítomnosti cirkevného hodnostára.

Zdroj: Archív Ústavu pamäti národa

ZSKŠvZ bolo založené koncom septembra 1947 v hornorakúskom mestečku Aurolzmünster. Združenie sa malo zamerať na vydávanie periodických publikácií, obežníkov informačnej služby, spoluprácu s inonárodnými katolíckymi študentskými organizáciami a usilovať sa o schválenie cirkevnou autoritou a o obnovenie členstva v Pax Romane, čo sa stalo v lete 1948 na kongrese Pax Romany v Mexiku. Zakladajúce zhromaždenie rímskej odbočky ZSKŠvZ sa konalo 6. decembra 1947 vo farskej miestnosti mercedárov na Piazza Quadrata a o týždeň neskôr, 12. decembra 1947, boli niektorí vedúci predstavitelia združenia počas duchovných cvičení v Generálnej kúrii jezuitov prijatí na audiencii u pápeža Pia XII. Predsedom združenia sa stal Štefan Chalmovský, tajomníkom bol v rokoch 1948 – 1951 katolícky laik Jozef Šramek a prvým duchovným radcom sa stal jezuita Fridrich Osuský, ktorý v 50. rokoch pôsobil vo Vatikánskom rozhlase.

Od augusta 1948 sa činnosť ZSKŠvZ preniesla do Paríža, keďže sa niekoľkí vysokoškooláci rozhodli presídlieť do francúzskej metropoly. Prvé stanov hnutia aproboval pomocný biskup v Paríži, Mons. Roger Beaussart v polovici augusta 1948. Podľa stanov bolo hlavným cieľom stavovskej organizácie ZSKŠvZ ako súčasti Katolíckej akcie uplatňovať tie zásady, ktoré pozdvihovali duchovnú a sociálnu úroveň členov v súlade s morálnym učením katolíckej Cirkvi. Združenie sa predovšetkým malo stať duchovným a sociálnym útočiskom slovenských katolíckych študentov v exile. Stalo sa členom Medzinárodnej federácie katolíckej mládeže (*Fédération internationale de la jeunesse catholique*, FIJC), európskeho hnutia založeného v septembri 1948 v Ríme pri príležitosti osláv výročia Katolíckej akcie, ktoré v medzinárodnom hnutí katolíckeho študentstva malo veľkú váhu. Zástupcovia združenia sa niektorých kongresov FIJC osobne zúčastnili a v roku 1954 boli zvolení do exekutívneho výboru s právom zastupovať katolícke študentské organizácie zo stredovýchodnej Európy.

Na francúzskej pôde začal od roku 1949 tlačový orgán ZSKŠvZ vydávať s mesačnou periodicitou a staronovým názvom *Rozvoj*. Katolícky kultúrny mesačník *Rím*, ktorý v roku 1948 začal v Ríme vydávať vatikánsky archivár a knihovník Ignác Zelenka, vznik *Rozvoja* komentoval nasledovne:

Z Paríža nám pošta priniesla milé prekvapenie: prvé číslo *Rozvoja*, ktorý bol na Slovensku časopisom Ústredia slovenského katolíckeho študentstva. V zahraničí obnovený *Rozvoj* je možno rúchom skromnejší, ale duch je v ňom ten istý, čo kedysi na Slovensku.

V Paríži vyšlo prvých sedem čísel, kým sa redakcia po odchode Kornela Piačka do kanadského Montrealu na jeseň 1949 nepresťahovala do Kanady.

Titulná strana časopisu Rozvoj, rok vydania 1950, číslo 3-4.

Vo všeobecnosti sa aktivity združenia vo Francúzsku orientovali na organizovanie exercícií, vydávanie meditácií, kontakty s cirkevnými hodnosťami, prednášky, budovanie vzťahov s inonárodným katolíckymi študentskými organizáciami, budovanie vlastných odbočiek v európskych štátoch a spoluprácu v rámci

Katolíckej akcie. Na jeseň 1949 sa časť študentov presťahovala z Paríža do Kanady, čím sa na severoamerický kontinent preniesli ústredie združenia ako aj redakcia *Rozvoja*. Predseda Zahraničnej komisie Slovenskej národnej rady v zahraničí Jozef Kirschbaum, ktorý po získaní víza emigroval v novembri 1949 spolu s rodinou do kanadského Montrealu, to v úvodníku *Rozvoja* komentoval nasledovne:

Z Paríža prešiel *Rozvoj* do Kanady. Je to postup alebo vari ústup? Tak si zaiste mnohí položia otázku. Ani jedno, ani druhé. Otázku *Rozvoja*, ako časopisu slovenského katolíckeho študentstva v emigrácii takto nemožno klásť. Lebo pri *Rozvoji* len jedno je dôležité: či plní alebo neplní svoju úlohu duchovného ohniska tých slovenských katolíckych študentov a mladých inteligentov, ktorí odišli do cudziny, aby bojovali za ideál kresťanského, skutočným duchom Kristovým previateho samostatného Slovenska, a aby raz priniesli [...] nové idey, nové kultúrne hodnoty a nové chápanie sociálnych problémov do slobodného slovenského života.

Pre mladú slovenskú generáciu, ktorá sa po skončení druhej svetovej vojny ocitla v exile, bolo veľmi dôležité pokračovať vo vydávaní obľúbeného študentského časopisu. Pritom išlo nielen o nadviazanie na jeho tradíciu z medzivojnového obdobia, ale do veľkej miery aj o protest proti zákazu vydávania v roku 1945. Novinár a exulant Konštantín Čulen to v úvodníku druhého kanadského vydania charakterizoval takto:

Rozvoj bol hniezdom, v ktorom vyrastali orly slovenského ducha. Nový režim rozmetal vatru a iskierky sa rozleteli do celého sveta. Rozvojisti sú dnes v Austrálii, Amerike, Argentíne, po všetkých slobodných štátoch Európy. Z iskiev vzbĺkla nová vatra.

Vydávanie *Rozvoja* v Kanade bolo možné len za pomoci slovenských krajanských spolkov. Tlačový výbor Kanadskej slovenskej ligy poskytol miestnosť redakcie *Kanadského Slováka* a umožnil bezplatné rozmnožovanie časopisu na rozmnožovacom stroji. Neskôr sa redakcii *Rozvoja* podarilo zakúpiť vlastný rozmnožovací stroj a získať tiež štedrý finančný dar od vedenia Prvej katolíckej slovenskej Jednoty – najstaršieho katolíckeho spolku amerických Slovákov založeného v roku 1893 katolíckym kňazom Štefanom Furdekom.

O časopise sa vysielalo aj v slovenských redakciách zahraničných rozhlasových staníc, ktoré fungovali už od roku 1949; predovšetkým vo vysielaniach slovenskej redakcie Talianskeho štátneho rozhlasu (Radio Italia), ako aj Španielskeho štátneho rozhlasu (Radio Nacional de España), čo bol predpoklad, aby sa o časopise dozvedeli aj Slováci na Slovensku. Do periodika prispievala elita slovenského povojnového exilu: historik a matičiar František Hrušovský, novinár Konštantín Čulen, básnici Mikuláš Šprinc, Karol Strmeň, Ján Doránsky a Rudolf Dilong, literárny kritik Ernest Žatko-Bor, františkán Bonaventúra Š. Buc, reverend Ján Rekem, a iní. Prinášali sa preklady inonárodných básnikov a spisovateľov, prejavy pápeža Pia XII., pertraktovali sa témy, akými boli slovenský nacionalizmus, kresťanstvo v povojnovom svete, čistky na slovenských vysokých školách po roku 1945, prinášali sa aktuálne informácie zo sveta umenia a kultúry, uverejňovali sa divadelné hry.

Posledné číslo študentského časopisu vyšlo opäť na európskom kontinente. Časopis sa ani po naliehavej prosbe redakcie adresovanej členom združenia a slovenským katolíckym intelektuálom z decembra 1952 a ani po zriadení redakcie v Kolégiu Svätého Jakuba v Madride pod vedením Františka Chajmu už obnoviť nepodarilo.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/ako-a-cim-zilo-slovenske-katolicke-studentstvo-v-minulosti-cast-ii-zalozenie-a-cinnost-zdruzenia-slovenskych-katolickych-studentov-v-zahranici/>